

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Félévre	4
Negyedévre	2
Hirdetések díjszabás szerint.	

Az Erd. Rk. Tanítóegyesületek Szövetségének júl. 11-iki közgyűlésén tartott megnyitó beszéd.

Azon benyomások hatása alatt, melyeket a katolikus tanítók IV. országos kongresszusáról magunkkal hoztunk, az Erdélyi Róm. Kath. Tanítóegyesületek Szövetsége mai közgyűlésének tárgyalásait méltóbb szavakkal bevezetni nem lehetne, mintha a IV. országos kongresszus gondolatainak, eszméinek összefoglalását nyújtom a t. egyesületi kiküldötteknek és érdeklődőknek. A nagygyűlésen ugyan majdnem mindegyik erdélyi egyesület képviseltette magát, a képviselők annak idejében be is fogtak számolni eljárásokról, mindazonáltal mint a jól végzett munka után szoktuk tenni, hadd tartsunk szemlét az eredmények, kitűzött célok fölött, melyek részben a nyugodt munkásság lehetőségét biztosítják, részben a célok elérésére a további erőfeszítés irányát szabják meg.

A nagygyűlésen láttunk megnyilatkozni

a jobbik részéről egy nemes törekvést, melynek az volt az iránya, hogy a kath. tanítóságot megerősítse eddig követett helyes irányában, mely nem más: mint rendíthetetlen kitartás a katolikus hithez, annak tanításai, hitelvei mellett.

A legközelebbi évek története az eszmék mérkőzésében egy nagy döntő küzdelmet mutat, ott látjuk egy részről a szabadgondolkodók egyre merészebb táborát, kik hangosabb csatazajjal, mint erővel el akarják tántorítani a katolikus tanítóságot a zászlótól, melyre felesküdt, ott látjuk a szociáldemokráciát, mely a társadalmi rendet felforgató törekvésében egy tálat leneséért akarja eladatni a kath. tanítósággal a gazdag örökséget, melyhez századokig tiszteletreméltó szívóssággal ragaszkodtunk.

Oh a vakmerő táborocskák semmit sem akarnak egyebet, mint Magyarország 16000 tanítóját elcsábítani, eszközözésre készíteni. Mintha bizony ez a 16000 tanító nem volna elegendő, hogy a maga igazáért

küzdjön, mintha 16000, szent eszmékkel felvértezett harcosnak kellene zászlaját cserben hagynia, hogy bátorságot 3000 alnokságra csábító vitéztől vegyen. Vajjon nekünk van-e bátortásra szükségünk, nekünk kell-e erőnk az „58“-ak erejével gyarapítanunk, vagy talán megfordítva? Ha az egyesülésben rejlő erő után oly nagyon sóhajtoznak, áhítoznak, kiabálnak, vajjon nem inkább nekik kell-e a katolikus tanítóság többségének akaratahoz szabódniok? Vagy talán mi lennénk az a második Goliát, akit a nem is az igazság erejével felfegyverkezett vitéz legyőz?

Nem, hitehagyóvá a kath. tanítóság nem lesz, hanem úgy tesz, mint a hogy vezérei a nyilvános gyűlések izzó vitatkozásában és a barátságos találkozások megbeszéléseiben tették: visszautasítanak minden oly kísérletet, csábítást, fenyegetést, melyek el akarnak tántorítani hitétől és vallásos meggyőződésétől.

Ha Délmagyarországnak többnyire községi, állami tanítóit egyhangulag vissza-

TÁRCA.

Az ötvenéves Gloria.*)

Tömjén s fenyők illatában,
A sötétes szent homályban
Sir, ujjong az ötvenéves Gloria,
Az ötvenéves minden vágya
Benne az ez évek minden álma . . .
Zokogj, ujjongj ötvenéves Gloria!
De elesuklik a hang.
Ezer angyali kar
sietve nyul le utánna
a tömjénillatos oltárra.
És feltör az égbe
Gloriát énekelve:
Gloria, Gloria, Gloria
Éljen az ötvenéves Gloria!
Éljen a főpap!!

*) Nagybátyjának aranymiséjére írta: P. Imets Károly.

E főpapnak izzó a szíve,
Verőfényes tiszta a lelke . . .
A lelke átrebben az ötven éven.
Mennyi benne az árny!
Ó fény, hitte, hogy fény az élet
S mennyi benne a sár! . . .
Látja elbukni a szentet,
Az eszményt, a nagyot
És mind-mind amiért küzdött,
Amiért lelke fénybe öltözött,
Csak a gonosz ura uralkodott:
Temetett ötven éven át.

Temető a lelke!
Mennyi vágy, mennyi gondolat
Mind-mind oda vannak eltemetve,
Eltemetve mélyen a hant alatt.
És nem esoda, ha elborul a lelke . . .
De reá néz a feszületre
És örökifjan szól a dal,
Az örök diadal:
Credo, Credo, hiszek, oh Uram!
Csak érted, a jóért éltem,
Én csak a szépért éltem
És érte hányszor megdobáltak

Es érte hányszor kigunyoltak . . .
Credo, Credo, hiszek oh Uram!
Téged áldva, Téged imádvá
Hiszek a jó diadalába!

Zeng a lelke, zeng száz égi sereg
Szent, szent, te szent vagy oh Uram!
Szent és áldott! — És áldott oh Uram!
a mi a nevedbe jó: a harc, a küzdelem,
a könnyek, az eszmék haldoklása.
És áldott a szív, a lelek gyásza,
és áldott, ki a nevedben jó:
Királyom — Jézus — oh áldott ő! . . .

Hagyjátok őt a Főpapot
Az ötvenéves apostolt.
Ővé az Úr, ma csak az övé
Az áldozatbárány ma csak az övé:
Ővé a lelke s minden diadala,
Az ötven év könnye, panasza.
Az ötven év minden szenvedése
Ővé szívének minden sepp vére . . .
Hagyjátok őt a Főpapot!
Ővé az Úr, ma csak az övé
Legyen az övé mindörökké!!!

OBERBAUER A. UTÓDA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 41.

„A legjobb hírnévkörvendő és legregibb egyházi szerek, ruhák, zászlók stb. gyára”
Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

utasították a szabad tanítók egyesületének vallásból, erkölcsi elvekből gúnyt űző és a szociáldemokráciának csalogató szavait: épen úgy, sőt még nagyobb erővel, szilárdabb meggyőződéssel kell elutasítanunk magunktól minden kísérletet, mely meg akar tántorítani.

De hogyha hitünkhez, nemzetünkhez híven akarunk ragaszkodni és szent hivatásunkban nem napszamos, hanem katolikusokhoz illő alapos, becsületes munkát akarunk végezni, akkor két dologban az eddiginél nagyobb erőt kell kifejtenünk. Az egyik dolog az, hogy ki kell használnunk az egyesülésben rejlő, felemelő és eddig eléggé át nem látott s így mondhatni titkos hatalmakat. Ez erővel egymást bátorítva, egymáson segítve kell magunkat az iskola szent ügyének adnunk. Nincs nemesebb, gyümölcsözőbb eredménye munkánknak, mintha ezen a téren a legnagyobbat alkotjuk s a jövő nemzedéket, az iskolából kikerülő nemzedéket oly erős erkölcsi fegyverzetrel látjuk el, hogy rajta sem a hitellenek támadásai, sem a tulajdon és társadalmi rend ellenségei erőt nem vehetnek.

Ami itt az iskolában kezdettünk és megalapoztunk, folytatnunk kell tovább is, folytatnunk kell azzal, hogy az iskolából kikerülő nemzedéket nem hagyjuk magára, hanem tovább vezetjük, tovább alakítjuk az ifjúsági egyesületekben, az életre kiható és azt jobbra, könnyebbé tevő szociális működésben. Hivatkozom itten Kolossváry Mihály váci főtanfelügyelőnek a nagygyűlésen mondott szavaira. „Ha a katolikus iskoláinkat intenzív társadalmi erőkké akarjuk tenni, akkor azokat az élet-

tel egyesíteni kell; legyen az élet mintegy zökkenés nélküli folytatása az iskolának s az az úr, mely az élet és iskola között áll, kitöltésék valamivel, ami az iskola folytatása s az élet kezdete, valamivel, ami már praktikum, amiben már van küzdelem, ami az élet színes képe, amiben az élet és iskola ölelkeznek, ahol az egyén nem mint a professzor palcájától rettegő nebuló jelenik meg és engedelmeskedik, hanem a hol a kialakulás kezdetén álló férfiú, az iskolában nyert ismereteivel lendületet és irányt kap s az első repülés kísérleteit teszi meg a szabadság bizonyos felemelő érzetével, de mindig a szabályossággal, melynek irányt az iskolában kapott, még feledésbe nem ment elméletek adnak“.

Munkánkat tehát csak úgy tekinthetjük tökéletesnek és az egész életre kiható erejűnek, ha az iskolába kerülő nemzedéket nemcsak az iskolai tudományok útvesztőjén kalauzoljuk keresztül, hanem tovább kísérjük az életnek legveszedelmesebb, mert forrásban levő korán, míg kifomált jellemzilárdsággal, megerősödött nézetekkel az emberi életéről és annak feladatairól, átadhatjuk magának az életnek, a fáradságos, küzdelmes létnek.

Hogy ezt a munkát végezhessük, hogy becsülettel, eredménnyel dolgozhassunk a zsenge lelkek kialakításán, önmagunkat is alakítani, képezni kell, képezni jellemben, tudományban. Az iskola porát lerázva a még csak pályája kezdetén álló tanító is számos kísértésnek, csábításnak van kitéve. De ezen csábítások közül a legerősebb, a legfélelmetesebb a szellemi elrenyhülésben lappangó csábítás. Ebben

bűnbe az esik bele, aki a képző küszöbön kilépve — istenhozadót mond minden szellemi foglalkozásnak és megelégszik az iskolában közlendő ismeretek fokával. Azonban ez mielőbbi szellemi visszaesésre, hátramaradásra vezet; az ilyen tanító utójára szent működésében gyengévé válik. A kath. tanító nagygyűlés ennek a követelésnek, hogy t. i. a tanító minél szélesebb szellemi látókörrel szentelje magát működésének, hódolt meg akkor, amikor Kóródy Miklós javaslatára határozatképen kimondotta, hogy a tanítóképző tanfolyama a középiskola hat osztálya után három év legyen, ezután az egyetemeken nyitassék egyelőre egy, később két éves tanfolyam. Erre még egy próbaév következék s csak azután legyen lehető az egyetemen a tanképesítő vizsgálat.

Azonban, ha az élet ezt a magas követelést valamikor be is válthatná, még akkor is beállhatna a későbbi szellemi elhanyaglás az önművelés folytatása nélkül. De viszont láthatunk közéletünkben igen sok oly kiváló és magas röptű lelket, akik a rendszeres magasabb tanulmányok nélkül felküzdötték magukat a tudás és szellemi kialakulás legmagasabb fokára.

Ez azon eszményi előretörés, amelynek minden tanítót megszeretnék nyerni s amelynek mezején minden törekvés bőséges gyümölcsöket teremne az iskola és haza javára. Rendelkezésünkre áll a tanítóegyesületi működés, melyben minden tanulmányt, minden tökéletesedést értékesíteni is lehet. Be kell vonni továbbá az egyesületi működésbe a középiskolákat és tanítóképzők tanárait, kiknek inkább módjukban van a tudomány haladásával lé-

Az én hamis-franciám.

Elhatároztam, hogy ezentúl Bécsen túl mindig reggeli vonattal utazom. Miért, mert akkor rendszeren tele vannak az összes kocsik.

— No az ugyan kevésbé fölséges élvezet, zsúfolt vonaton utazni — gondolja a laikus és lemosolyog. Én azonban túlmosolygom, mert tudom, hogy mit csinálók. Tudom, hogy csak a II. és III. osztályú kocsik vannak zsúfolva. Logikai nagy gyakoroltságommal fogva egy pillanat alatt megállapítom, hogy az első osztályú kocsik üresek. Ennélfogva addig-addig oldozom és kötözöm a csomagomat, míg az összes utasok beszállanak. Ekkor nagy flegmatikusan helyet kérek a kalauztól. Persze, nincs. Már-már olyan mondatra nyitom ajkamat, melyben az osztrák közlekedésügyi minisztériumot és a szolgálattelévő személyzetet összefoglalva az utazótársaság köztetszése mellett méltó méltatlankodás parazsa lappang, mikor egy felsőbb hivatalnok siet megelőzni viharomat és majdnem karonfogva vezet a búrsonyos kocsik felé.

— Das ist schon Vas András — bekélek meg lassan a helyzettel és gútentágot mondok egyetlen utitársamnak, aki akármicsoda büszke pózban ül is, mégse mutathat majd az én szürkémnél zöldebb jegyet a jegylyukasztó kalauznak.

Köszöntésemre bon jour-ral felel, mert azt hiszi, hogy akkor franciának nézem. Pedig hát épen erről ismertem rá a szerencsetlen náció-

járja neki. Bonsür helyett p o n s ü r t francia soha életében egyszer sem mond, de igenis az osztrák s általában a német fajta.

— Bonjour monsieur — titkolom el, hogy már tudom a nemzetségét — Vous êtes un français, ne c'est pas?

— Pite?? . . . (Még a bittét is pitének mondja!)

— (Persze, nem is értett meg! Ezért kar volt ponsürozni) gondoltam magamban és németre t e r e l t e m á t a társalgást. Eszembe jutott egy más esetem, melyet csak csupa merő irtalmas kíméletből nem mondtam el az én hamis-franciámnak.

Az eset úgy történt, hogy új káplánt kaptam a falum. Segítettem neki kipakolni. Akkor ládája volt a szerencsetlennek, hogy még vagy három újszenteltet belerakhatott volna a cakkumpakja fölé, mégis be lehetett volna csukni a tetejét. Közbe kérdi csaknem minden átmenet nélkül, tudok-e sakkozni? Tudok, felelem. De jó játszó vagyok-e? kérdi tüzes szemekkel. Hát csak megverekszem itt-ott, felelem szerényen. Hol én maradok alul, hol a másik fölül. Kipakolás után aztán előkeritem a piébánosi sakktáblát, szépen felállítom a figurákat és neki-ültetem átellenemben a káplánt. Majd a guta ütött meg, mikor azt kérdi tőlem, hogy egyet lép-e a paraszt, vagy h á n y a t?

Hát az én franciám is így volt a ponsür-ral. Csakhamar aztán bevallotta, hogy osztrák, és a gimnáziumban ötször bukott franciából.

Nem is akarta elhinni, hogy én könyvből tanul-tam azt a kegyetlen nyelvet.

Már-már aztán egészen összebarátkoztunk, (már amennyire magyareMBER osztrákkal egyáltalán barátkozhatik), amikor a magyar viszonyokra terelődött át a beszéd. Az utitársam fontoskodó bizalmassággal adta tudtomra, hogy már kétszer akart Budapestre jönni.

— Az szép öntől — dicsérem biztatólag. Csak mért nem jött is hát? Engem akármikor fölkereshetett volna, ha esetleg Pesten vagyok akkor. Nagyon örültem volna a szerencsének.

— Honnan tudtam volna, hogy ön egyáltalán létezik?

— Hát a hartányi anyakönyvet azért vezette az öreg őspörösünk, hogy ott utánunk lehessen nézni! — viccelődtem vele.

— De hisz életemben most sejttem önt először!

— Ja vagy az ám! Hát akkor csakugyan nem kereshetett volna föl Budapestem. Kár. Igazán kár. De azért csak eljöhett volna.

— Az első alkalommal a feleségem gördített elébem akadályt.

— Ugyan no.

— Gyermekekünk született és így nem mehettünk.

— Pardon, uram! Fiú, vagy leány?

— Fiú. Szép testes kis fiucska.

— Kár, igazán kár.

— Már hogy volna kár? Mindig is így óhajtottuk.

pést tartani. Ezáltal nemcsak azon Istentől erős akarattal megáldott szellemek részesülhetnek a továbbművelődés áldásában, hanem legalább egyes morzsák minden egyeshez eljutnak.

Hogy azonban a művelődésnek ezen továbbfejlődése lehetséges legyen, hogy a tanító nyugodtan szentelhesse magát az iskolának, sürgősen szükséges a tanítóság anyagi helyzetének javítása. Reméljük kell, hogy a társadalom, az állam, melynek a tanító munkáját meg kell becsülnie, melynek minden osztály számára tisztességes, állásához mért megélhetést kell biztosítani, végre megadja azt, ami a tanítóságot megilleti. Itten a tanítói nagygyűlések két határozatát kell felemlítenem, melyek a magyarországi katolikus tanítók IV. egyetemes gyűlésének állásfoglalását és kívánalmait jelzik. Az egyik határozatban sürgette a nagygyűlés, hogy az 1907. XXVII. t.-c. sürgősen revideáltassék, azaz, hogy már a legközelebbi költségvetésben gondoskodjék a magas kormány arról, hogy Magyarország összes tanítói — jellegkülönbség nélkül — egyenlő elbánásban részesüljenek s hogy a kántori jövedelem a tanítói fizetésbe ne számítassék be. A másik határozat azt sürgeti, hogy a tanítókat tanulmányaiknak, képzésüknek megfelelőleg úgy, mint más közszolgálati ágak személyzetét, a XI., X. és IX. fizető fokozatokba osszák be.

Végül a nagygyűlésnek még egy eszméjét szeretném erősebben kiemelni. Ez az eszme: a tanítói árvaház létesítésének eszméje. Ezt én úgy szeretném kibővíteni, hogy tegyük általánossá az önszorgítás gondolatát. Gondoskodjunk az ár-

vákról. Ott van az Orsz. Kath. Tanítói Segélyalap, amely huszonhét évi lankadatlan munka árán csak 54.000 koronát tudott összegyűjteni. Siessünk segítségére ezen emberies törekvésnek, mely hajlékot akar emelni a gyamoltalanul hátramardottaknak. De siessen segítségére a tanítóság önmagának is. Így szerény véleményem szerint az erdélyi egyházmegyei tanítóság is nagyobb buzgósággal felelhetne neki, hogy hibájukon kívül szükségben szenvedő tagjain, nagy családdal megáldott tagokon segítsen. Minő kapcsolat lehetne az egyházmegye tanítósága között, ha évenként néhány ösztöndíjat nyújthatnánk az iskolába járó tanítói gyermekeknek? Ezt pedig mindjárt meg is kezdhethetők, ha az évi járulékokat rendszeresen beszolgáltatná minden egyesület és ha vidékenként rendkívüli jövedelmeket nyújtanánk a Szövetség pénztárának.

Felhangzik azonban az ellenvetés, a panasz főleg azok részéről, akik a Szövetség iránt kezdettől fogva hidegséggel viselkedtek, hogy a Szövetség holt testület, a Szövetséget csak az elnök személye testesíti meg. Nem, az elnök még nem a Szövetség. Az elnök személye változhatik, a Szövetség középpontját át lehet tenni akármelyik más egyesületbe, tisztikarát lehet venni akármelyik egyesületből, ha alapszabályainkon a kellő változtatást megtesztük. Nem az elnök személye tehát az összekötő kapocs, hanem a Tanítóegyesületek Szövetségének céljai: az egyházmegyei tanítóság összetartása, a közös szellemi szükségletek megállapítása és szolgálása, szóval küzdés és munkálkodás a közös szellemi és anyagi érdekében. Ha

ezen célok egyesületeinket össze nem tartják, az elnökség vagy tisztikar össze nem tarthatja.

A kath. tanítók IV. nagygyűlésének gondolatait és irányát a feljebbiekben előadván arra kérem Szövetségünknek minden egyes tagját, hogy lelkes buzgósággal küzdjünk, dolgozzunk azon határozatok, azon irány érdekében, melyeket a nagygyűlés magáévá tett.

Kitartással folytatott értékes munka az iskolában meg az iskola falain kívül, a kifogástalan tanítói egyenlőség erejében rejlő példaadás, lankadatlan törekvés az erkölcsi javak gyarapításért: ezek azon nemes célpontok, melyek felé úgy az egyes tanítónak, mint tanítói testületeinknek törekedniök kell.

Erős a hitem, hogy mindannyian azzal az erős elhatározással vállalkoztunk a fáradságos utazásra, hogy némileg tökéletesebben, tudásunk, de főleg nemes felbuzdulásban gazdagodva, erősödve térjünk vissza; hogy fontos feladatunkban majd ennek a napnak emléke is támogasson, erősítsen. Isten segítségét kérem, hogy fáradságunkat az ő legbősegebb áldásával kísérve fordítsuk egyházunk és hazánk szent ügyének javára. Ezen gondolatokkal szövetségi gyűlésünket megnyitottam nyilvánfom.

Péter János dr.

Jfjusági egyesületek és gyermekvédelem.*)

Talán soha sem volt nagyobb szükség a közfigyelmet annyira az ifjúság felé terelni, mint éppen a mai napság, midőn ezerféle veszély fenyegeti és ugyanannyi baj és küzdelem támadja meg azt a kis tudást és erkölcsi érzést, mit néhány éven át az iskola nagy fáradsággal a fogékony gyermeki lelkekbe oltott. A serdülő ifjú kikerülve az iskola padjai közül, még nem kész ember, sőt inkább éppen akkor van szüksége erős támaszra, biztos kalauzra, ki megmutatná, miként értékesítse tudását, hogy a társadalomban elfoglalandó helyét betölthesse. De éppen itt a baj, hogy hiányzik ez a vezető és esetleg éppen azok artanak nekik legtöbbet, kiknek kötelességük volna, a legszigorúbb felügyeletet gyakorolni a fogékony ifjúság felett minden célra vezető eszköz felhasználásával; de mivel egyrészt a tudatlanság, másrészt a könnyelműség vagy nevezetűk járatlanságnak, továbbá a hiányos kötelességérzet, vagy a mi ezeknél még rosszabb, a léhaság, elvezethajszja a szülőket nemcsak a gyermekek szeretetteljes gondozásától vonják el, de azokkal szemben sokszor durva, sőt kegyetlen bánásmódra ragadják, úgyhogy a gyermekek már kisdéd korukban elhagyatva élnek, aminek természetes következménye, hogy nemcsak erkölcsiségük, de fizikai jóletük is komolyan veszélyeztetve van, mert a gyermek szívében senki sem rak le egy biztos alapot, amire az iskola tovább építhetne. A családi nevelés mulasztásait csak pótolja, de teljesen helyrehozni egy iskola sem képes. Így a gyermek a romlás csiréit már kis korában hordja magában, ami idővel a züllesre vezethet.

*) A csiksomlyói tanítószövetségi gyűlésre írta Kőrödy Péter dr.

— Ha leány lett volna, azt mondanám, hogy az nem akadály a Pestre jövetelben: hozta volna ön a gyermeket Budapestre keresztelni. De ha fiú, az más. Osztrákot fiúban mi nem keresztelünk. Politikai előrelátásból.

— Mi éppen ellenkezőleg szívesen keresztelünk magyarokat, — csipett vissza — mert azokból aztán mind nagyon jó osztrák válik.

— Hú, a kutyafáját! — kiáltottam föl magyarul.

Erre aztán elhallgattunk egy darabig. Az osztrák előszedte az újságját, én pedig kinezegettem a szép vidékre. A vonat hegynek haladván, roppant lassan ment. Unatkoztam nagyon. A vonat egyöntetű zakatolását véve taktusnak, dűdöltem valami népdalt.

— No, vége a romantikának — szólt hozzám mosolyogva az utitársam, akit már egészen el is felejtettem. Mig az újságját kezembe nyomta és a vastagbetűs címre mutatott, érdeklődve tekintett az arcomba.

Erőltetett hidegverrel, itt-ott keserű vagy gúnyos mosollyal olvasom a cikket, melynek címe: „Die Ende der Puszta“ volt. Olyan cikk volt az, mint a többi, amely külföldön magyar vonatkozású. Amelynek az írója csak azt tudja Magyarországról, hogy itt sok a zsidó (ezt ugyan nagyon jól tudja!), vannak jó cigányaink (ez is igaz), jó íható borunk (utóvégre az is van, hál' Isten); hogy itt minden p u s z t h a, sok a t s c h a r d a, ahova a szegény legény f o k o s c h - a l jár. No és a cikkirő fölfedezi, hogy

a reneteg pusztát ú j a b b a n kezdik művelhetővé tenni. Ez a romantika halála.

Az utitársam pakkolódzott, hogy kiszáll. — Mit szól ön a cikkhez? — kérdezte gúnyosan.

— Hát hogy az írója — mondtam németül — számár, — tettem magyarul.

— Mi az, hogy s z o m á r h?

— Tudja uram, ez egy magyar szó. Azt is jelenti, hogy valaki nincs tisztában valamivel.

— Tehát ön ezt mondja, hogy e cikk írója nincs tisztában a magyar viszonyokkal?

— Azt.

— Tudja uram — szólt még lelépve a lépcsőn — én így láttatlanban inkább csak az újságomnak adok igazat. Megbocsásson, de ez természetes. Különben ígérem önnek, hogy az első adandó alkalommal elmegyek Magyarországra. Mert én bizony önökről nem sokat tudok, s azt a keveset is az újságom után. Szeretnem tudni, mekkora s z o m á r h vagyok.

— Nono — mosolyogtam le hozzá a peronra, ne vádolja magát. Nem ön az oka, hanem az újsága.

Csak nem mondhatom meg neki, hogy mi is az okai vagyunk — gondoltam magamban és végigdőltem a koci puha divánján.

Omega.

Ezt megakadályozandó, intézkedik az állam az elhagyott, az eddigi környezetükben erkölcsi romlásnak kitett, vagy züllesnek indult gyermekeknek, továbbá a büntetetlen fiatalkorúaknak a munkás társadalom számára leendő megmentéséről, ami nemzetünk jövője szempontjából löltötte fontos.

Ezek előbocsátása után vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak két fontos, nem régen kiadott rendeletére hívom fel szíves figyelmüket ez alkalommal. Az egyik az ifjúsági egyesületek megalakítására, a másik a patronázsokra vonatkozik. Mindkettő a tanító nevelő hivatását öleli fel és abba ideális tartalmat, melegséget, szeretetet akar belevinni.

Melegen érző szív, humanusan gondolkozó ész nyilatkozik meg ezekben a rendeletekben, mely nem a rideg paragrafusok, sablonos utasítások és rendeletek gyártásában látja hivatásának betöltését, hanem eszmenyi tartalmat akar a tanító lelkébe, nevelő oktatásába önteni.

Az ifjúsági egyesületek nem a tanköteles gyermekek, hanem az iskolát végzett, a 16—21. évesek gondozását és nevelését célozzák. Hasznos ismeretek terjesztése, illem és tisztességre, valamint, mértékletes életre való szoktatás, továbbá a keresimák és ehhez hasonló helyiségek látogatásától való visszatartás által akar az ifjúságra hatni, hogy a jóra és rosszra egyaránt legfogékonyabb korban megóvja a rossz behatásoktól és nemesebb szórakozáshoz szoktassa. Céjja ennel fogva az iskolai nevelésnek betetőzése, az ifjúság helyes vezetése és irányítása. E célból felolvasásokat, előadásokat rendez, ifjúsági könyvtárakat alakít, dalköröket szervez. Ezek az ifjúsági egyesületek tehát összekötő kapcsolatot alkotnának az iskola és az élet között. Olyanok lennének, mint a kath. legényegyletek. Az iparos ifjúsági olvasóköri, a helyi szükségletekhez közelebb hozva, mélyebben alapozva.

Tévednek azonban azok, akik azt hiszik, hogy az egyesületek csupán szórakozásra szánt műhelyek, ahol nagyszabású ünnepélyeket és jótékony célú mulatságokat tartanak. Ez sem az összetartásra, sem az erkölcsi nevelésre, de legkevésbé elegendő a továbbképzésre. Hisz az életben nemcsak ünnepnapok vannak; az élet komoly munkát követel, amihez ismét kitartás és fáradtság szükséges. Éppen erre kell az egyesületeknek az ifjakat rászoktatniok.

Hogy milyen irányú munkásságot fejtsenek ki ezek az ifjúsági egyesületek, azt a helyi viszonyok szabják meg. Városokban a művészetrel és komoly tudományokkal való foglalkozás és a különböző iparágok művelése. Falu helyen nem lehet más, mint az ifjak oly irányú művelése, melyre helyzetüknél fogva reá szorulnak. A földműves és gazdasági munkásokból álló lakosságnál a termelési szakszerű vezetéséről kell a helyes útbaigatásokat megadni oly fokban, hogy a magyar nép művelődjen és értenen oly termelési ágakhoz is, melyek új kereseti forráshoz juttatják. Tanítsák meg az egyesületek a gazdákat a termények helyes értékesítésére és az újítások gyakorlati alkalmazására. Mert ha minden téren villamos haladást észlelünk, miért kellene éppen gazdasági téren a régi, maradi, begyepesedett módnál megállni. Az újítások és változásoktól rettegő modort le kell küzdeni. Mindenesetre ehhez művelődni is kell, az egyesületeknek az oktatást is fel kell ölelniök, meg pedig nem csak egy-két felolvasással, hanem szakszerű könyvek olvasatásával, ami legalább elkerülhetővé teszi annak a sok irodalmi fercmunkának olvasását, amelyek csak mégméltelyezik az ifjú kedélyeket, feldulják a szellemi világot, elfojtanak a keblekben minden ideális, min-

den magasabbra való törekvést. Ilyen művek csak merget lehelnek a keblekbe, hogy azt lassankint tönkretégyek.

Fajdalommal tapasztaljuk, hogy a földműves osztályban néha nagy elmaradottságot kell látnunk meg a gabonaművelés, a rét és szőlő kezelése körül is. Nincsenek tisztában a vetőgépek előnyeivel, a vetőgép ílyetén magtakarításával. Egy jobb fajta eke, vagy újabb gazdasági gép beszerzésére csak nagy harcok után bírhatók némelyek; nem is említve a szőlőt, amelynek művelése ma óriási tavolságban áll a szakszerű kezeléstől. Megemlítem a méhészetet is azt, hogy a népnél meg átmeneti kaptárt is ritkán lehet találni, nemhogy Zirzonkaptárokról szólhatnánk. A méz pedig nemcsak fontos házi-cikk, de hatalmas jövedelmi forrás is. Nálunk vagy egyáltalában hiányzik, vagy szakszerűnek nem lehet mondani a selyemgubó tenyésztést sem.

(Folyt. köv.)

INNEN-ONNAN.

A mi Directoriumunk. Boldogult Steiner spiritualis mondása jut eszembe, midőn e sorok írásához fogtam. „Hibánélküli Directoriumot készíteni lehetetlen”, — s ebben van valami megszívlelni való különösen azok számára, kik éles kritikát szoktak gyakorolni. Hát ez is lehetséges? Igen, mert bírni itéletet mondani könnyebb, hálásabb, mint directoriumot készíteni. Hiszen az occurentia és concurrentia schemája úgy látszatra nem is nehéz, de tévedni könnyű. Innen az esetleges téves veszt. jelzés, commemoratio elhagyás, a mi minden directoriumban napirenden van. Nekem manám a directoriumok gyűjtése és böngészése. Van is raktáron elég bőven. Át szoktam nézni őket, nem a kiállítás stb. céljából, hanem igen szeretem a directoriumok praktikumát tanulmányozni. Különösen a bevezető részeket szeretem. Ebben különben kevés az eltérés. Sok egyh.-megyében sok a felesleges, más helyt megint sok a jó, a praktikum. A miénben is ugyanezt találjuk, csak kár, hogy nem folytatjuk, és évenként más és mással nem bővítjük vagy újítjuk. Mert hiszen bármint is beszéljünk, az utasítások, újabb deciziók, rendeletek sokszor olvasva és látva jők. Rövid kis memorárék (rubrikákra vonatkozólag) nemcsak az öregeknek jők, hanem a fiataloknak is. Ezt az élet eléggé igazolja. És ép ez az, a mit szeretnék egyh.-megyében meghonosítva látni. Változók a directorium bevezető része évről-évre újabb és újabb. Kerüljön elő a régi újabb nyomásban, mert sajnos kisviccünk mi ám sok mindent s így elérhető az, hogy rövid 5—10 éven belül feluljnak a miserubrikák, ép úgy a szentségek körüli előírások. Előkerülnének ám egyes olyan határozatok, melyeket a Szent-szék újabban kiadott. Ezért szeretem a németországi directoriumokat. Egy-két ivvel nagyobb ugyan, de jők és praktikusak minden tekintetben. Hát mit találunk ott? Először a relatiók schemáját. Egyforma, egyöntetű, csak ki kell tölteni, aláírni és kiszakítani, borítékba rakva az esperesnek beküldeni. Mennyi sok minden irka-firkát tesz az fölöslegessé. — Hát mi van még? Az az évben megjelent döntések három sorban pld. nem szabad szöveg nélkül . . . az oltárhoz menni stb. Ez különben régi, de nem lévén kéznél a Directorium, nem citalhatok. S így három-három sorban a defektusokra figyelmeztet. Hát aztán? Folytatja a felvetett rubrikákat. Nagyon ügyes abban is, hogy a vasárnapi vagy

ünnepnapj officium jelzése után — röviden jelzi a jövő vasárnapj evangélium tartalmát. Hogy mire jó ez? Azt nem magyarázom. Sőt beszédek themát is ad. Hát hogy ez mire jó? Azt sem mondom meg. Ez már igazán directorium. Hogy mily jó pld. a regensburgi directorium piros betűs szignációja, mellyel a dupl., sem., fer., dupl., I. cl. stb. jelzi — azt csak az tudja, aki látja és látta. Mert hisz egy pillantás kell és kidomborodik a ritus. Nem helytelen fogás az sem, hogy piros betűvel van kiszéved minden egyes officiumnál, hogy: hodie dicantur preces feriales, vagy dominicales — a suffragiak stb. . . Ez már nem felesleges, mert sajnos én már számtalanszor bliccoltam el ezeket. Igaz, tudom, mikor mondanók, de a mikor kell, hát úgy járok, mint sokan, elfelejtem.

Nemde azt mondják a confraterek, hogy mindez kákn esomó keresés. Hát egyeseknél az, de nekem nem. Szeretném, ha lassacskán a modernizmusra törekednék e tekintetben. Szeretném, hogy tökéletesebb és tökéletesebb dolgokat produkálnánk még a directoriumban is, mert hiszen ebben is egy kis újítást bevinni nem árt.

Az első ilyféle újítás nehezebb, de ha meg van az első, a 20 ik már könnyű. Leírtam ezeket nem utasításképen, mert hisz erre nincs jogom, nem is akarok, de ismérve a Directorium szerkesztőjének praktikus érzéket — mely tisztelettel figyelmébe ajánlom.

A Pustet cég különben a directoriumokból specialison a regensburgit bárkinek küldi. Tessek megnézni egyszer!! Ez már jó es könnyen attekinthető. — I.

Bolyongásaim. Kezdődött pediglen az utazás júl. 3. d. u. 1/25-kor, a mikor a kegyelmes úr élvezetes és tanulságos társaságában elindultunk Csíksomlyó felé. A vidék ugyanaz, az emberek változók, vándorolnak. Balra marad B o r b a n d, itt a pap örökifjú marad. T ö v i s e n nagyon gyakori a változás, az én időmben: Csato, Erődy, Baraczy, dr. Péter s most a folyton építő s javító Fuchs. Jön K i s k a p u s, itt az állomáson állítólag inspekciós hivatait viseli a plébános. Szinte biztosak voltunk benne, hogy ott lesz s ez egyszer családunk. Egyedüli kellemes s idegyugtató szórakozása ez a papnak; látni az idegesen törtető utazó közönséget. Jól teszi, én is künn volnék mindennap.) T ü r, a kiesi Gál parochiája fenéségen imponal a hegyoldalon. M e d g y e s, a mi barátaink központja; nagyforgalmú szász város; a zárda megtekinteni való modern berendezésével. E r z s é b e t v á r o s messze látszik nagy két toronyú templomával. Szegény latinisztartású pap egyedüli vagy a templom, zsellérsorban él a mechtaristák templomában. S e g e s v á r i s olyan inspekciós pont. Volt ott két nagy és egy kispap, meg egy volt kispap, aki most aranyzinoros vasutas. A főpásztor megemlekezett a segesvári öreg papról egy skatulya szivar alakjában. H é j j a s f a l v á n a l kegyelettel tekintettünk a leendő szombathelyi püspök székhelye felé. Erdély büszkesége vonul be majd a Dunántul ezen göcöntájába. Vonatunk prűszköl, hegynek megyünk, alagút után elérjük F ö l d v á r t, hol pár év előtt két óra hosszat várakoztunk kocsira, mely E l ő p a t a k r a szállított, a sokat ígérő, de keveset adó furdőre. Pontosan érkezünk B r a s s ó b a. Az állomáson az elegáns Rónay fogadott és szállított a plébániára; a plébánia előtt Meisel apó sürgőldött. mint egy ifjú, fent az emeleten az apát karesú alakját láttuk. Én Nagy Béla szobájában és Jenáky ágyában aludtam.

*) Megtelési, ha akarja — Kutyafehérvárt is. Szerk.

Mily változás a plébánián, mióta nem jártam itt! A rozoga plébánia most kedves otthon, apátnak való, szebb a templom, az udvar, a kert, minden! A templom ajtaján olvasható a felírás: „Megint későn jöttél”. Úgy látszik, ez már a városi publikumnak közös hibája. Sajnos, tovább nem időzhettem itt, a kegyelet hívott Szentgyörgyre a jó Móni bácsi és Ervin iránt. Reggel 6-kor már vonaton ültem és 1/28-kor a szentgyörgyi templomban miséztem, gyónó is volt. Szentgyörgyöt a por jellemzi. A plébánián is új emberek, a templom a régi kedves, tiszta; csak egyet nem értek, mért van most korporále kiterítve az oltár közepén? Fajdelmi ebédet adott Benczi bácsi az ő kised palotájában. (Hm! Szerk.) Délben az állomáson vártuk a főpásztort, kinek kísérete egy teljes vagon betöltött. Rövid ebédet költöttek el a vasúti állomáson, hol jól és olesón lehet étkezni; kar, hogy olyan kicsiny e nagyforgalmú állomás. A kocsinokban volt egy főpásztori füle az audencia számára, volt egy nikotinista hely, hova P. Vargával bevettük magunkat s volt egy breviáriumozó füle, ide vonultak a hatralekosok Pálly hitoktató vezetése mellett, ki a nagy sietségben a kalapját elvesztette. Megérkezünk Csíksomlyóra szakadó esőben júl. 4. d. u. 3-kor.

(Folytatja —y.)

HIREK.

— **Kitüntetés.** Kegyelmes Püspök urunk Dóczy Endre banffyhungyadi plébánost alepperessé nevezte ki. Szívvel gratulálunk.

— **Aranymise Tusnádfürdőn.** Csikvármegye déli részében az Olt folyónak fenýő és búkkerdő koszorúza s nagy hegyek által összeszorított regényes völgyében fekszik Tusnádfürdő. Nyugat felől, az Olt jobb partján nyúlik le a Hargita lánc a z evvel párhuzamosan jönnek az Olt felé a keleti Kárpátok harántnyulványai s mindinkább egymásfelé közelédvén alkotják a tusnádi szoros. Az Olt balpartján amfiteatrumszerűen kiemelkedő terrazon fekszik a székelyföld egyik gyönyörűsége, keleten felette emelkednek az ősfenyő- és búkkerdőkkel ékeskedő kettős nagy és kis Csomád, s ezeknek ugyancsak keleti tövében fenýikkel sűrűn benőtt hegytölcsernek alján van a tükörsímaságú tengerszem, a Szent Anna tava. A helyet elragadó szépsége, rejtett volta vonzóvá teszük, újában a fürdőről jó karban tartott utak vezetnek ide, miáltal a fürdőző közönség könnyebben juthat el e kedves helyhez. Az Olt balpartján a Hargita láncából félelmetesen emeli fel fejét a Juharostető, mellette mintegy ört állanak észak felől az Ölyves-Bükletötető, Kocsisorka, Toronykövek és Csere Jánosé teteje, delfelől Hollópatak feje a Nagy Solyomkő felett, ennek folytatása Kéthidköze teteje le egészen a Likaskőig, mely Csik és Háromszék határát jelzi, mindannyi túlelvél és és lombos faerdőkkel borítva. Mindezek a hegyek fantasztikusabbnál fantasztikusabb sziklák és sziklaszálakkal ékeskednek, egyik toronyhoz hasonló (Apor bástya), másik emberi vagy állati alakok formáját mutatja, olyik meg őskori vár omlofalát tünteti fel (Solyomkő).

Ez idén a szezon a rendkívüli időjárás miatt későn következett be. Július közepétől azonban a nap perzelő heve elől tömegesebben jöttek a vendégek, jelenleg számuk megközelíti az ezeret.

Július 26-án, szent Anna napján Tusnádfürdőn soha sem látott ünnepély folyt le. Imets F. Jákó apátkanonok itten mondotta 50 éves

papi jubileuma alkalmával aranymiséjét. 50 év alatt a fürdő fellendítésében s modern igényeknek megfelelő átalakításaiban mint az igazgató-ság egyik elsőrangú tagja, jelentős szerepet töltött be a jubiláns. Talán azért választotta elete ezen vezetés pontjának ünneplése helyeül ezt a vidéket, hol a szép természet allandón ünnepel.

A jubileum lefolyásáról megemlítjük a következőket: D. e. 10 órákor az ünneplő apátkanonok villájából szép számú papság és rokonság kíséretében szent énekek zengedése mellett körmenetileg vonult a kápolnához, melyben és környékén a fürdővendégek voltak összegyűlve. A kápolna ajtója előtt üdvözlés közben csokrokat nyújtottak át a jubilánsnak, ki meghatóttan köszönte meg az ártatlanság e nyilatkozatát. Ezután az oltár elé vonultunk, melyet ez alkalomra gyöngéd női kezek — pesti és pécsi oltáregyesületi tagok — erdei és kerti virágokkal ékesítettek; itt a Veni Sancte után, melyet remegő ajkakkal intonált, Erőss József regens az ünnepély alkalmiságát ismertető és a szent mise főbb momentumait magyarázó beszédet mondott. Megható volt az aranymise végen, melyet a jubiláns meghatóttan énekelt, az áldás. Ezt az ájtatos közönség térden állva fogadta, mely után alkalmi képek osztattak ki; ezek emléksorairól álljon itt a következő imaszerű fohász:

Uram, ki oktatlál ifjúságom óta:

Kérlek most se hagy el e roskatag korban.

Ps. 70, 18, 19.

Aranymise után ugyancsak körmenetileg vonultunk az Imets-villába, hol Hosszú Ferenc alsíki főesperes a jelenlevő és az egész egyházmegyei papság nevében üdvözölte a jubiláns. Délben az aranymisés apátkanonok szeretetlakomára gyűjtötte maga köré paptársait és szép számú rokonságát. Hosszú F. és Koncz L. esperesek, továbbá Öcse, Imets Ignác ügyvéd szép szavakkal köszöntették a jubiláns, mely után felhívásra Erőss József regens felolvas, allandóan feszült figyelemmel hallgatótt beszédben — nagyjában közöltük lapunk előző számában — ismertette az aranymisés életpályájának főbb mozzanatait és adta érdekes jellemrajzát.

Az asztaltársaság melegsavú sürgönnyel üdvözölte kegyelmes főpásztorunkat, ki már előzőleg szép levelet intézett a jubilánszhoz. A székeskáptalan, a hegyaljai ker. papság, a káth. tanítók szövetsége és még számosan táviratban vagy levélben fejezték ki jókívánataikat.

— **Személyzeti hírek a sz. Ferenc rendjében.** A szentferencrend erdélyi provinciája júl. hó 20-án tartotta káptalani gyűlést Martinov Fortunát generalis Commissarius elnökelete alatt, melynek eredménye: **Provincialis:** P. Csizsér Elek. **Renditanácsosok:** P. Trefán Leonard, P. Béres Gaudenc, P. Rozsnyay Barnabás, P. Kassay Kelemen, P. Biró Lőrinc. **Házfőnökök:** Csíksomlyón: P. Paál Kap. János, Mikházán: P. Éltés Gábor, Szárhegyen: P. Sántha Angelus, Eszteleken: P. Farkas Miklós, Alvincen: P. Pucher Anaklét, Székelyudvarhelyen: P. Trefán Timotheus, Vajdahunyadon: P. Kassay Kelemen, Deván: P. Rozsnyay Barnabás, Désen: P. Biró Lőrinc, Nagyszébenben: P. György József, Medgyesen: P. Sándor Vitális, Kolozsváron: P. Trefán Leonard, Brassóban: P. Csizsér Bonaventura, Fogarason: P. Simon Jenő, Szamosujváron: P. Albert Kaszian, Gyulafehérváron: P. Mészáros Dorotheus, Szászsebesen: P. Lorenz Philibert, Szászváron: P. Ferenczy Vendel, Marosvásárhelyen: P. Weszelovsky Diomedes, Tordán: P. Salamon Albert, Torockószentgyörgyön: P. Dávid Lajos,

Széken: P. Korbuly Ignác, Köhalomban: P. Hartmann Tivadar, Körösbányán: P. Krámer Bonifác, Brassóban: P. Kóry Ottó.

— **Az Emke negyedszázados örömműnepe és orsz. közművelődési kongresszus Kolozsvárt.** A kettős ünnep sorrendje: Az előesten a város kivilágítása és fellobogózás. Fogadtatás a vasútnál, az érkező vonatok és a jelentkezősek szerint. Este 8 órákor találkozás ismerkedésre a Központi Szálloda emeleti éttermében. Szeptember hó 8-án (Kisasszonynapján): D. e. 8 órákor: Zenés ébresztő az „Összhang” zenekara által. D. e. 1/29 órákor: Hálaadó Istentisztelet, a királyért és a nemzetért való imával, az Emke alapszabályaiában foglalt egyházak kolozsvári templomaiban, egyszerre és egyidejűleg: a) a Mátyás király-teri Szent-Mihály templomban Majláth Gusztáv Károly gróf. b. t. t., erd. püspök; b) a ref. theol. imatermében Kenessy Béla dr., erd. ref. püspök; c) a Kossuth Lajos-utcai unit. templomban Ferencz József magyarországi unit. püspök; d) a Kossuth L.-utcai ev. templomban Dianisk a Frigyes lelkész; e) a Ferenc József-úti izr. templomban Eisler Mátyás dr., főrabbi; f) a Zsidótemplom-utcai orth. izr. templomban Glasner Mózes főrabbi által. D. e. 1/210 órákor: A szinköri ünnepélyek csarnokában a diszközgyűlés ülőhelyeinek elfoglalása az előre megküldött belépő- és helyjegyek szerint, melyek másra át nem ruházhatók, — mire I. Beldi Ákos gróf elnök felhívja a közgyűlést Ő császári és Apostoli királyi Felsége legmagasabb személye képviselőjének, József főherceg Ő császári és királyi Fenségeinek küldöttség útján meghívására. 2. Ő csász. és Apostoli kir. Felsége legmagasabb személye képviselőjének megérkezéttel a közgyűlés felállással és háromszoros éljenzéssel ad kifejezést hódolatának a legmagasabb trón iránt. 3. A kisbarcsai és csernakeresztúri, őseik hitére és nyelvére visszatért magyarok Emke-népdalköre rázendíti a Himnuszt. Ő császári és királyi Fensége megjelenése után az ajtókat bezáratnak. D. e. 10 órákor pontban: Az Emke negyedszázados ünnepi díszgyűlése a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. Tartja Beldi Ákos gróf. t. t., elnök, az igazgató-választmányi indítványaiával. 2. Üdvözetek, az előre megállapítandó és jelentkezőkkel kellő időben előre közlendő összefoglalás és sorrend szerint. Köszönet az Emke és Kolozsvár sz. kir. város, mint anyaváros részéről az üdvözetekért. Irásbeli- és sürgönyüdvözetek bejelentése. 3. Az Emke megalapítása és negyedszázados működése. Rövid visszatekintés. Előadja: Sándor József t. alelnök-főtítár. 4. Elnöki zárószó. A kisbarcsai és csernakeresztúri Emke-népdalköre rázendíti a Szózatot. Ének befejeztével Ő császári és Apostoli királyi Felsége legmagasabb személyének képviselője a küldöttség kíséretében elhagyja az üléstermet. Ruházat a közgyűlésen: diszmagyar, egyenruha, v. ünnepi feketeöltözet. Déli 12 órákor: folytatólag és ugyanott: Az Országos közművelődési kongresszus a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. Tartja Széll Kálmán b. t. t., az Országos Közművelődési Tanács elnöke. 2. Jelentés az Országos Közművelődési Tanács munkásságáról. Előadja Árkay Kálmán ügyv. alelnök. 3. A nemzeti eszme itthon és a külföldön. Előadja: Falussy Árpád dr., v. főispán, az Országos Közművelődési Tanács tagja és a Szatmármegyei Széchenyi-Társulat elnöke. 4. Záróbeszéd. Tartja: Rakosi Jenő. D. u. 2 órákor: Kolozsvár sz. kir. város közébédje a New-York szálloda felszínti éttermében. Közébed után a város nevezetességeinek megtekintése. Este 7 órákor: Diszleodás a Nemzeti

Színházban, Rákosi Jenő prólogjával. Kirándulások: a kissármási földgáz, a révi csepköbarlang, marosújvári és tordai sóbányák, tordai hasadék, Torockó és az aranyvidék s kivánság szerint más erdélyi pontok, fürdők, városok, természeti szépségek stb. meglátogatására. A jelentkezéseknek megfelelőleg, a „Kirándulások rendező bizottság”-gal egyetértőleg intézi a József főherceg Ő császári és királyi Fensége fővédnöksége alatt álló Erdélyi Kárpát-Egyesület, mint az Emke leányegyesülete. Tudnivalók: A kettős ünnepre és a kirándulásokra felárú vasúti menetjegy áll rendelkezésre. Tekintettel a kettős ünnep fényére és kereteire, a jelentkezésnél a meghívóhoz zárt lap megfelelő rovatainak kitöltésével bezárólag augusztus hó 25-ig a vasúti jegy, szállás, templomi és diszközgyűlési ülőhely, közebed, színházi jegy és kirándulás tárgyában „Emke, Kolozsvár” cím alatt okvetlenül nyilatkozni kell, mert későbbi nyilatkozatok nem, vagy csak feltételesen vehetők figyelembe, amennyiben t. i. még hely van. Az *Emke és Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósága által közösen egybeállított 250 tagú rendező Nagy Bizottság*. M. j. Az Emke örökös, alapító, rendezés és pártoló tagjainak az egyesület negyedszázados jelentése díjtalanul megküldetik. Ettől függetlenül a tagoknak 12, a nem tagoknak 15 K.-ért rendelkezésre áll: Az Emke megalapítása és negyedszázados működése c. díszmunka, mely Ő cs. és Apost. kir. Felsége, legmagasabb engedélyével, néhai b. e. Rezső főherceg trónörökös Ő cs. és kir. Fensége, mint az Egyesület fővédője emlékének ajánlta, a diszközösen Ő Fensége aranyomásmű plakettjével s a könyvben az Emke alkotásait és történetét feltűntető több száz képpel, mintegy 70 nyomott iv terjedelemben, a t. alelnök-főtákar tollából, mint alkalmi díszmunka jelenik meg s melynek jövedelme a Templonépítő alapra fordítatik.

— **Balla István f.** A gyulafehérvári áll. elemi iskolának derek igazgatója — hosszas szenvedés után, ott, hol betegségében gyógyulást keresett, szülőfalujában, Gyergyókölyfalván, példás keresztény szentségi előkészület után júli. hó 27-én elhunyt. Benne a gyulafehérvári társadalmom egyik agilis és rokonszenves tagját, a tanügy odaadó, buzgó munkását s nagyon sokan jóbarátot veszítettek. A közügy munkása volt, míg testi-lelki erőit a betegség meg nem örölte. Imádkozunk érte.

— **A „szótét” Belgium vezet.** Ez az ország, tettekkel cáfól a katolikus vallás elleni rágalomra, mintha a katolicizmus akadály volna a haladásnak, a földi boldogulásnak. Legnépesebb ország s mégis a legiparizóbb s aránylag a leggazdagabb — pedig tiszta kath. s ami a fő: kath. parlamenti többséggel kormányoz 25 év óta! Iskoláinak összes költségeit az állam viseli, de azért azok csaknem kivétel nélkül katolikus jellegűek. De nemesak a vallásosság terén is Belgium világító faklyakép vezet az európai parlamentek terén. Egy országnak sincsenek oly praktikus és szigorú törvényei a nyilvános erkölcsiség megoltalmazására. Ép most terjesztette be Woeste, a belga parlament régi oszlopos tagja, a közerkölcsök megvédésére szolgáló újabb törvényjavaslatát, melynek számára már is biztosítva van a parlament többsége. E szerint több évi börtönnel és nagy pénzbírsággal fogják sújtani nemesak azon szülészököket, orvosokat, gyógyszerészeket, akik az erkölcselenség előmozdító kurákat, gyógyszereseket, óvszereseket stb. impudálnak, hanem azon újságokat is, a melyek ilyfajta hirdetések, reklámoktat hasábjaiikon közölnek. Miből élne meg az a sok zsidó fajmagyar lap. Mi lenne a P. H., P. N., B. N., B. H. stb.

apróhirdetési kufáriával, ha nálunk is a Woeste-féle törvények uralkodnának?

— **Adómentes lelkeszi jövedelem.** A közgazgatási bíróság egy most kiadott ítéletében kimondotta, hogy mivel a haszonélvezettel terhelt ingatlanok adóját nem a tulajdonos, hanem a haszonélvező, mint tényleges birtokos köteles fizetni, amely kötelezettségen a tulajdonos és a haszonélvező, mint között létrejött magánjogi megállapodás mitsem változtat a lelkeszi az egyháztól élvezett s a lelkeszi állás javadalmához tartozó földbirtok jövedelme után IV. oszt. kereseti adót fizetni nem köteles. Ha ezen ingatlanok jövedelme IV. oszt. kereseti adó alá vonatik, kétszeres megadóztatás esete forogna fenn, mert hiszen ugyanazon jövedelem után a földadót is kivetik, még pedig a földadóról szóló törvény értelmében a tényleges birtokos, tehát az ingatlan haszonélvező lelkeszi terhére. Ugyanezen ítéletben azt is kimondotta a bíróság, hogy a lelkeszeknek a volt természetbeni tizedjárulékaik megváltása fejében kárpótlásul nyert adómentes értékpapirokból hozott jövedelme sem adóköteles, mert, ha az értékpapírtöket az országos egyház kezeli is, az nem az övé, abból semmi haszna sincs, az összesített kezelés csak egyszerűsítés okából történik.

— **Ki a legolvasottabb írónk?** Fölötte érdekes statisztikát állított most össze egy pesti tanár, dr. Gulyás Pál a Muzéumok és Könyvtárak Országos Tanácsa megbízásából. Ötszázötvenkét könyvtárnak küldött szét kérdőívet az Országos Tanács, hogy adjon világos adatot arról, mely szerzőtől olvas legszívesebben közönsége? Az eredmény a mai szociális irodalom fellendülése idején egy kicsit meglepő volt. Kétszázharmincet könyvtár Jókait volt legkedveltebb írójának, utána Mikszáth kapott a legtöbb szavazatot: száznegyvenötöt. A harmadik Benne Elek, akire százharmincegy szó esett, utána Jules Verne következik. Szinte hihetetlen, de tény, hogy a közönség legszívesebben rétegekben még mindig tart a mesemondás varázsa, amit Mikszáth úgy feltett, hogy hamar kipusztul ebből az országból. A hatodik író Herczeg Ferenc. Majd Gárdonyi, Gál Mozes, Vas Gereben, Rákosi Viktor és Jenő s végül Jósika Miklós következnek. Örvedetes jelenségnek mondja a statisztika, hogy Benne Elekyné, Marlitt, May Károly és Ohnet hátterbe szorult. De elszomorító jelenség az, hogy költőinket alig olvassák. Aranyt tizenkilenc, Petőfit tizenhat, Tompát pedig csak öt könyvtár említi meg. Az ismeretterjesztő olvasmányok alig keltenek. A hazafias tárgyú irodalom legkapósabb darabjai a kuruerek és a szabadságharc idejéből veszik témájukat. A gazdasági könyveknek nincs vevőjük. Ellenben népszerűek nálunk az útleírások.

— **Új földgazforrásokot fedeztek fel** a Marosvásárhely melletti Maros-Ugrán, továbbá szolnokdobokamegyei Szentbenedeken és Marosújvárt. Mindenik forrás nagy mennyiségű tartalmaz s körülbelül 1/4-e a kissármásinak, egyik-egyik 30.000 lóerőt szolgáltat naponta. Siker ígérkezik Szászrégen körüli kutatások nyomán is, az eddigi eredmények igazolják a gázmedence vonulatára vonatkozó eddigi megállapításokat.

— **Hamis bankok helyesirásai hibákkal.** Az osztrák-magyar bank bécsi üzletvezetősége hivatalos jelentést tesz közzé, amely nyilvánosságra hozza, hogy az ujjabban hamisított husz-koronás bankjegyeket a német, a magyar és a cseh szövegben levő helyesirásai és sajtóhíbaról könnyen föl lehet ismerni. Így például a szövegben ihren helyett ihfen olvasható, Generalrat helyett Generalral, dvaceer dvacet, bankjegyek helyett banklegyek, húsz helyett husz és így tovább. Hát csak jó lesz vigyázni ezekre a „banklegyekre”!

— **A X. katolikus nagygyűlés évkönyve.** Most jelent meg a legutóbbi katolikus nagygyűlés ismertetésének II. köteté. A közel 300 oldalra terjedő vaskos kötet beszámol azoknak az egyesületeknek és intézményeknek működéséről, melyek a nagygyűléshez kapcsolatosan tartottak közgyűléseiket. A különböző társadalmi, jótékony, szociális és irodalmi intézmények életébe, működésébe és nagyszabású terveibe enged bepillantást ez a rendszeres összefoglalás, mely egyuttal bizonyossága a nagygyűléseken kifejezésre jutó jelentőségű mozgalomnak. A fűzet második része foglalkozik a sajtónak a nagygyűlésen kapcsolatosan nyilvánított különböző véleményeiről. Itt találjuk, lapszemle címen, a fővárosi, vidéki és külföldi lapok nyilatkozatait, melyeket tekintet nélkül azok irányára gyűjtött össze az évkönyv szerkesztősége, hogy ezzel hű képet adjon annak a hatásnak, amit a magyar katolikusok minden tekintetben impozáns gyűlése kiváltott. E második kötet úgy, mint az első, az Országos Katolikus Szövetségnél (IV. Ferenciek-tere 7. III. lépcső I. em. 8.) kapható 2 koronaért.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Megjelentek:

* *A „Borromeus”* hitszónoklati folyóirat (Győr; előfizetési ára: 8 kor.) legújabb vaskos fűzete korszerű, szépen kidolgozott szentbeszédet közöl augusztus és szeptember vasár- és ünnepnapjaira s szent Mihály ünnepére.

* *Az „Élet”* a következő tartalommal: Vasárnapi levél: Magyar bravúr. — A csodálatos Nipponok. Fráter Aladar. — Lemondás, Zilahi László. — Hauser Gáspár nótája. (Költemény.) Paul Verlaine. — Selene. (Regény.) Orbán Dezső. — A vajjai Rhone völgyében. Hungar. — Leányaim, szép szomorúságok. (Költemény.) Horváth Ákos. — Signor Mario. Balla Ignác. — Csütörtök úr. (Regény.) Chesterton-Hévey. — Elítéltek klubja. Janeiro. — Könyvek. — Mozgóképek. — Szerkesztői üzenetek. — „Élet” szerkesztősége és kiadóhivatala: Bpest, VII. Damjanich-u. 50. szám alatt van.

„A papok évtödös korpótléka.

Habár uborka-szezonban élünk és sok mindenféle zöldségtermelést megértünk, de értékes kalászkokat is gyűjthetünk az életnek kánikula-hőségében a zord hideg-fagyos időkre. Azonban csak úgy, ha le nem konyul tejlünk, ha össze nem roskad törzsünk a napnak bármily szépen mosolygó arcá előtt; ha el nem lágylunk a kedveskedő, a minket körülölelő szinompás sugár hatása alatt. Csak úgy, ha karakteresen életet kérünk, életet követelünk, amelyhez mindannyiunknak jogot adott a Teremtő, és száját, amelyen a jogosult jajszó széthangozhat.

Különös jelenség, hogy a fizetési aránytalanságot tekintve a legcentrifugálisabb körökben elhelyezkedett kath. papság 90%ának érzelme-hullámai egy ág. szuperintendensnek — Gyurácz Ferenc főrendiházi tagnak — szivesatornán át ömlöttek be a f. július 21-i főrendiházi ülésbe.*) Le a kalappal előtte. Protestáns komoly férfiú lép a kath. egyház tulajdonjogainak védelmére s mint nemesen érző törvényhozó emel szót aziránt, hogy a lelkeszi javadalom ügye a viszonyoknak megfelelően törvényhozás útján rendeztessek. Mert az 1898. évi XVI. törvények alapján 1600 koronáig kiegészített lelkeszi fizetés mai napság elégtelen. Rendeztessek tehát a mai viszonyoknak megfelelő alapfizetéssel és „mindenlelkész felekezeti küllő mbség nélkül részesüljön az ötdödésves megfelelő korpótlékban is.”

*) Tehát nemesak Baltházrok vannak a világon! Szerk.

És ez az értékes kalász, amelyet köszönettel kell fogadnunk attól, ki azt nemesen erőszívvvel nyújtotta; ez az a szép eszme, azt mondhatjuk, hogy kivált a kath. klerusra — hol a szélsőségek annyira kirívók — legigazságszerűbb valami, sőt ez idő szerint ez egyedül igazságos megoldás. Mert mégis csak nagy anomalia az, amiről tudomásunk van, hogy ugyanegy városban ugyanazon megélhetési viszonyok között élő, ugyanazon munkakört betöltő plébánosok egyike évi 40000 kor. jövedelem fölött rendelkezék, míg a másik 6000 koronából, a harmadik pedig 1600 koronából tengesse életét évtizedeken, esetleg egy életen át. Csak egy példa a sok közül. Osztó igazság ez? Arányban áll az éveknek és fáradsalmaknak terhével? . . . Nyujt-e képességet, erőt „nagyobb hévvel, lelkesedéssel és hatással való működéshez?” — Törvényhozást hívnak segítségül e tarthatatlan állapotok enyhítésére, mint ahogy törvényre volt szükség a 4—500 forintos lelkesítő és 80—120 frtos kápiáni állások eltüntetésére, mert a törvény kötelező szavára halottak meg a segélykialtásokat.

Gyökérzetre van tehát szükségünk ugyanazon termő talajból s nem színes sugarakra, mik a fellegek szeszélyes járásától függenek. S mert ezek a gyökerek az idő tovahaladásával hovatovább erősödnek, biztosítékot nyújtanak vihartól s elszáradástól.

Az Isten által nyújtott és munkálkodásban eltöltött idő a korpotlékkel jutalmazva lesz. S e jutalom jogos lesz. Erre a jog és törvény alapján bizton számíthatunk. A legjelentelenebb hely is gyümölcsöt, termést eredményez az élet őszé-telére.

Legyen meg mindenkinek legalább ez a eredménye, vágya-teljesülése.

Ezen kijelentéseket azonban senki sem jogosult önző anyagiasságnak minősíteni. Mint ahogy nem imputálunk önzést azon szerencsés halandóknak, kiket a sors oly helyzetbe állított, hogy arcukra csak a gondtalan vídamság vonalait merevédtek s legmerészebb álmaik teljesebbé mentek. Ők nem okai ennek. — De, hogy jajszó se legyen, azt a szocialis érzék lehetővé kell hogy tegye.

Megvalósul tehát a Gyuratz ömeltősága által az ország fülébe kiállított eszme, ha a visszhangzó rezgés jó közvetítőkre talál. Az ország katonai hatalmi állásának biztosítására a legmagasabb tekintély száll sikra. Az erkölcsi egyensúly biztosításán fáradozó seregnek — a papságnak — kell hogy tekintélyes támogatást legyenek. És lesznek is minden vonalon. A már elhangzott szó biztosítékunk.

De mi a teendő? — Ha all ez axioma, hogy „sorsunk akarattunkon nyugszik”, akkor egyesült erős akarattal ki a küzdő porondra, a harcra. Jogos, igazságos harc ez. Minden egyházmegye koronagyűlése tárgyalja e fontos ügyet s kerje fel a Főhatóságot, hogy papjainak szolgalmi idejéről egybeállított statisztikai kimutatás kíséretében papságának egyhangú kérését terjessze a törvényhozás elé az életviszonyoknak megfelelő fizetésrendezés s a megfelelő évtödös korpotléknek törvényhozás útján való biztosítása végett.

E kimutatással — amelyen tudomásom szerint protestáns testvéreink már fáradoznak — időt nyerünk a szükséges finánciális művelet gyorsabb beállíthatására s a reális számításon alapuló törvényjavaslat mielőbbi benyújtására s törvénné emelésére. Mert azt szükséges tudni, hogy minden egyházmegyében hány pap számára milyen nagyságú korpotlékről kell már most gondoskodni; s ennek alapján mekkora teherképességgel indítható meg e terv kivitele.

Mert arra a sérelemre még gondolni sem merünk, hogy a korpotlék a már eltöltött szolgalmi időre már most ki ne terjeszteszék.

Tehát országos akcióit ez országos érdekű ügyben. Nem kegyet kérünk, de tanulmányaink s működési körünkben kijáró méltányosságot s az életkorral a munkásságban bárhol is eltöltött idővel kiérdemelt jogos elismerést.

S ha ez — amit reménylünk — bekövetkezik s a papi állásnak 99%-a nem lesz kényszer-kálvária, akkor bizonyára papjainknak nemcsak 1%-a fog „jobb családokból rekrutálódni.” (!)

Vederemo.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Tapolca. Az ekspediciót hanyagsággal vádolni nem lehet. Pontosan végei dolgait. A rendellen kézbesítésért a posta felelős.

Ditró. Sorát ejtjük.

M. Brassó. Ime, minden felelmének vége van már s jogosult a „suhaj”!

Bánfflyhunyad, Köszvényes. Oly kevés arra féle a tinta meg a papir, hogy efféle jó híreket is titokban tartanak?

Többször. Kegyes türelmet kérünk.

PÁLYÁZAT.

A Nagyszében-belvárosi róm. kath. elemi fiúiskolánál lemondás folytán megy üresedő segéd-tanítói állásra pályázatot hirdetek.

Javadalmazása: 1200 K. törzsfizetés és 420 K. lakbér.

Egy felévi sikeres működés után véglegesítést nyer.

Kötelessége: a neki kijelölt osztály önálló tanítása és szükség esetén a kán-

tori teendőiben segédkezés. Az egyházközség magyar-német nyelvű lévén, a pályázónak a német nyelvet is teljesen bírnia kell.

Pályázati határidő f. é. *augusztus hó 20.* A kellőképp fölszerelt folyamodványok a nagyszébeni róm. kath. plébániái hivatalhoz küldendők.

Esetleges kántori képesítések bemutatására egyeseket külön fog meghívni az iskolaszék és utiköltségüket megtéríti.

Nagyszében, 1911. júl. 12-én.

Herceg Hohenohe.
plébános, iskolaszéki elnök.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlalté képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott **reverendák és címádák, papi civil öltönyök** előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egyházi ruhák:** casulák, pluvialek, velumok, baldachinmok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készítenek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség** tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek.

! **Költségvetés, árjegyzék ingyen.** !
— Személyesen is megjelenek —

! Erdély egyik régi megbízható keresztény cége. !

KELETI L.

szőlőbirtokos és bornagykereskedő
== SZÁSZSEBES, Szebenmegye. ==

Miseborul és házi fogasztásra ajánlja zamatos, kristálytisza erdélyi asztali és csemegeborait. :-

Tessék boraim kiválósága felől próbarendelés által meggyőződni.

Árak szászsebesi pincéből utánvétellel — jó információ esetén — 1—3 havi hitelre elszállítva értendők vevő hordójában, vagy **saját hordómban, amely nyolc héten belül teljesen jó állapotban, bérmentve visszaküldendő.**

Borárjegyzék:

1910. erdélyi asztali fehér bor	52
1910. erdélymarosmenti finomvegyes	54
1909. erdélyi asztali fehér bor ..	56
1903. finom erdélyi asztali bor ..	60
1902. fehér pecsenyebor . . .	64
1908-9. muskátály	legfinomabb csemegeborok .. 100
.. som (furmint)	.. 90
.. burgundi vörös	.. 80

Megrendelésnél sziveskedjenek e lapra hivatkozni.

Sürgönczim:
KELETI, SZÁSZSEBES.

Posta, táviró, távbeszélő, vasútállomás helyben. :-

HAZAI IPAR!

ALAPITTATOTT 1770.

Andrásófszky Efraim

műharangöntő Kolozsvárt, Kossuth L.-u. 36. sz.

Ajánlja a főtisztelendő minden felekezeti magas papság, egyházközség és t. t. gondnokságok figyelmébe Erdélyben legnagyobb

harangöntődjét.

Elvállalja minden fajta harang öntését vagy repedt harangok újraöntését és azok becserélését. Ajánlja továbbá az általa feltalált s a birodalom mindkét felében kir. szabadalommal kitüntetett **vaskoronás felszerelését** felelősség mellett. Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesít.

Költségvetéseket kívánatra bérmentve küldök azonnal.

Tisztelettel **Andrásófszky Efraim.**

Magyar Breviárium.

Egyházi zsolozsmák a Bold. Szűz, az apostolok, vértanúk, hitvallók és szüzek ünnepére és a halottak emlékére.

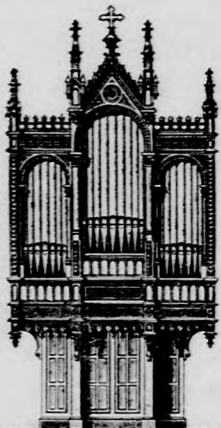
A szent zsolozsma az Egyháznak legidősebb és legfőnségebb imádsága, melyet a legtudósabb szentek szerettek s melyet semmiféle költészet felülmulni nem tudott. Tizenhét évszázad óta a szent zsolozsmában talált szentjeink legfőbb örömeiket és sok szent mondja, hogy a zsolozsma végzésekor az angyalok is velünk imádkoznak, mivel ez a Kath. Egyház hivatalos, köteles imádsága kezdet óta. E lelekelemelő himnuszok, szent beszédek és értelmezések magyar nyelven most jelennek meg.

Megrendelhető 5 koronáért „A Kereszt” kiadóhivatalában Budapest, :: III. Nád-utca 1. szám. ::

11

BODA JOZSEF

ORGONA ÉS HARMONIUM ÉPÍTŐ CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és a m. t. egyháztanács szíves tudomására hozni, miszerint

orgona és harmonium építő műhelyemet

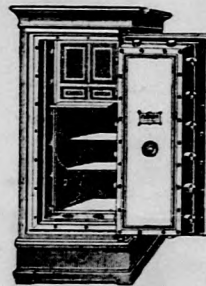
teljesen újonnan rendeztem be, minek utána módomban áll a legnagyobb szabású orgona építését is elvállalni. Bármilyen javításokat és átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközök.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel Boda József, orgona és harmonium-építő Csiktaplocán.

ALAPÍTVÁ 1898.

ALAPÍTVÁ 1898.

Magyar gyártmány.

Tudvalevő, hogy minden egyháznak tűzmentes szekrényt kell szereznie. Amely egyháznak még eddig nincs tűzmentes szekrénye, forduljon bizalommal ::

METEOR

pénzszekrény- és tresorgyárhoz

■■■■ Budapest, VI. Gömb-utca 59. ■■■■

Mintatelep V. Marokkoi-u. 4.,

hol a legegyszerűbbtől a legkomplikáltabb tűz és betörésmentes szekrények kaphatók.

Az Erdélyegyházmegyei központi alapítványi pénztár Gyulafehérvár, a Veszprémi püspökség és a Szent-István-Társulat Budapest stb. szállítói.

Árjegyzék díjmentesen küldetik. ■■■■ Telefon 103-71.